

ระบบการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวโดยชุมชนยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก
: บทเรียนจากชุมชนวัดโพธิ์เรียง บางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร*

Community-based family welfare protection system to end violence against women
and children: Lessons from Community of Wat Pho Rieng, Bangkok

กรุณา ใจใส

Karuna Jaisai

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Faculty of Social administration, Thammasat University

Email: jkaruna12@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยถอดบทเรียนโครงการพัฒนาและเสริมศักยภาพระบบการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวโดยชุมชนยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก สนับสนุนโดยมูลนิธิหญิงชายก้าวไกล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและถอดบทเรียนเกี่ยวกับ (1) การพัฒนาระบบการให้บริการของศูนย์คุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว (2) การพัฒนากลไกทีมสหวิชาชีพในการปฏิบัติงานคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวร่วมกับชุมชนนักร้อง (3) การปฏิบัติงานขยายเครือข่ายชุมชนคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวสู่การเพิ่มพื้นที่ปลอดภัยทางสังคมหรือพื้นที่คุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า ในการพัฒนาระบบการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวโดยชุมชนยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กของชุมชนวัดโพธิ์เรียงนั้น ได้ส่งเสริมกระบวนการพัฒนาความรู้ ทักษะ และทัศนคติของแกนนำชุมชน อีกทั้งยังส่งเสริมให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการดำเนินงานของชุมชน ในการพัฒนาระบบการทำงานให้สามารถช่วยเหลือผู้รับผลกระทบได้ ซึ่งในการทำงานได้มีการร่วมมือกับทีมสหวิชาชีพ เครือข่ายการทำงานจากภายนอกเพื่อดำเนินการช่วยเหลืออย่างมีมาตรฐาน พร้อมทั้งได้ทำงานพัฒนาตั้งแต่ระดับบุคคล กลุ่ม ชุมชนและขยายเครือข่ายสู่ชุมชนข้างเคียงเพื่อผลักดันพื้นที่ปฏิบัติการให้เป็นพื้นที่คุ้มครองทางสังคม (Social Protection)

คำสำคัญ: การคุ้มครองทางสังคม; การคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว; การยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก

* Received November 10, 2021; Revised January 18, 2022; Accepted March 2, 2022

Abstract

This research article is part of a larger lesson learned on the project to develop and improve the community's system of family welfare protection in order to stop violence against women and children. The Women and Men Foundation is assisting with this project. The goals were to research, and lesson learned about (1) the development of a service system, (2) the development of a multi-disciplinary team mechanism, and (3) the practice of expanding the community network. The working with pilot communities to protect the welfare of family members through participatory action research methods. The findings revealed that in order to develop a system of family welfare protection by the community in order to stop violence against women and children of the Wat Pho Riang community. It has facilitated the process of developing community leaders' knowledge, skills, and attitudes, as well as encouraged the next generation to participate in the development of community operations. TO create a working system to be capable of assisting those affected, with work done in collaboration with a multidisciplinary team from External working network to provide standard assistance as well as work on the development of individuals, groups, and communities, as well as network expansion to neighboring communities, in order to push the operation area to be the social protection areas.

Keywords: Social Protection; Protection of Family Welfare; Ending Violence Against Women and Children

บทนำ

โครงการพัฒนารูปแบบการทำงานของชุมชนนำร่องกับทีมสหวิชาชีพในการคุ้มครองสวัสดิภาพของบุคคลในครอบครัว โดยมูลนิธิหญิงชายก้าวไกล มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบ กระบวนการในการทำงานของชุมชนนำร่องในการคุ้มครองสิทธิสตรีและคุ้มครองสวัสดิภาพของบุคคลในครอบครัวร่วมกับกลไกของภาครัฐ ภาคเอกชน และทีมสหวิชาชีพในพื้นที่ ยกกระดับชุมชนนำร่องให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็ก และครอบครัว ตลอดจนเชื่อมประสานสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในพื้นที่ในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ฯ เป็นแหล่งเรียนรู้ ฝึกอบรม และเฝ้าระวังความรุนแรงในครอบครัว อีกทั้งเพื่อถอดบทเรียนและนำเสนอรูปแบบ กระบวนการปฏิบัติงานของชุมชนนำร่องในการคุ้มครองสวัสดิภาพของบุคคลในครอบครัวร่วมกับกลไกของภาครัฐ ภาคเอกชน ทีมสหวิชาชีพและขยายผลไปยังพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งมีชุมชนเป้าหมาย 4 พื้นที่ ได้แก่ (1) ชุมชนบ้านคำกลาง ต.โนนหนามแท่ง อ.เมือง จ.อำนาจเจริญ (2) ชุมชนซอยพระเจน เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร (3) ชุมชนวัดโพธิ์เรียง เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร และ (4) ชุมชนวัดสวัสดิวารสีมาราม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร เป็นชุมชนนำร่อง ในการพัฒนารูปแบบการปฏิบัติงาน เป็นระยะเวลา 3 ปี

ซึ่งในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยพลังของชุมชนในการร่วมดำเนินการ ตามที่ธีรภูมิ นิลเพชร (2561) ได้มีข้อเสนอที่สอดคล้องกับแนวคิดทางจิตวิทยาและสังคมวัฒนธรรม ทั้งจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ทฤษฎีวัฒนธรรมย่อยความรุนแรงที่มองว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเกิดจากการส่งผ่านค่านิยม และบรรทัดฐานแห่งความรุนแรงจากกลุ่มสังคมของชุมชนนั้น และทฤษฎีครอบครัวสตรีนิยมที่ปลูกฝังวัฒนธรรมให้ชายเป็นใหญ่แก่คนในสังคมหรือชุมชน การป้องกันปัญหาคความรุนแรงควรดำเนินการในระดับชุมชน ดังนี้

1) สร้างสภาพแวดล้อมในชุมชนให้ไร้ตัวแบบความรุนแรง เน้นให้ชุมชนมีความปลอดภัย และสร้างความไว้วางใจให้แก่คนในชุมชน มีการจำแนกกลุ่มเป้าหมายในชุมชนให้ชัดเจนเพื่อร่วมกันเป็นเครือข่ายป้องกันปัญหาคความรุนแรงที่เกิดขึ้นในชุมชน

2) สร้างครอบครัวแกนนำ แสดงบทบาทในการถ่ายทอดประสบการณ์และเทคนิควิธีต่างๆ การสื่อสารหรือสร้างความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวให้กับคนในชุมชนได้เรียนรู้หรือจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชน

3) ใช้กิจกรรมของชุมชนในการรณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวเพื่อให้ครอบครัวมีข้อมูลในการตัดสินใจ และมีแนวคิดที่จะป้องกันและยุติความรุนแรง รวมถึงกิจกรรมเสริมสร้างพลังอำนาจและความเข้มแข็งของครอบครัว กิจกรรมส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชายและกิจกรรมรณรงค์ยุติการกดขี่ข่มเหงทางเพศ

จากรายงานการติดตามประเมินผลโครงการในการดำเนินงานพบว่า ชุมชนนำร่องมีพัฒนาการด้านทัศนคติ ความรู้ และทักษะของแกนนำชุมชน ในการปฏิบัติงานเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว มีการให้บริการการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวที่มีความพร้อม และมีการปฏิบัติงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพ นับเป็นกระบวนการในการพัฒนาบุคคล

กลุ่ม หรือชุมชน ให้มีพลังเข้มแข็งในการดำเนินชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสมตามสภาพสังคมที่ตนอยู่ เป็นการสร้างพลังอำนาจในตนเองนี้ให้ชุมชนมีความมั่นใจใน รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และสามารถตั้งพลังและศักยภาพที่มีอยู่ในตัวเองออกมาใช้ได้ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา วางแผน แก้ไขปัญหา และร่วมแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ตลอดจนมีการพัฒนาวิธีการที่จะแก้ไขปัญหาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตนต้องการได้อย่างเหมาะสม (กิตติวิภา สุวรรณรัตน์, (2545) ซึ่งพัฒนาการของโครงการพัฒนารูปแบบการทำงานชุมชนนาร่องร่วมกับทีมสหวิชาชีพในการคุ้มครองสวัสดิภาพของบุคคลในครอบครัวจากการดำเนินงานเป็นระยะเวลา 2 ปี (พ.ศ.2557-2558) ได้ยกระดับการปฏิบัติงานของชุมชน เป็น “ระบบการคุ้มครองทางสังคม (Social Protection) โดยชุมชน” อย่างแท้จริง

จากผลการดำเนินโครงการ ฯ สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการของการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวที่มีการขยายผลทั้งมิติเชิงลึกและรอบด้าน การศึกษาถอดบทเรียนนี้จะทำให้เกิดความเข้าใจถึงการพัฒนาระบบการให้บริการของศูนย์คุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวที่สามารถตอบสนองต่อการยุติสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวได้ ซึ่งในบทความชิ้นนี้จะเป็นการนำเสนอผลการถอดบทเรียนการดำเนินงานในพื้นที่ชุมชนวัดโพธิ์เรียง เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. การพัฒนาระบบการให้บริการของศูนย์คุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว
2. การพัฒนากลไกทีมสหวิชาชีพในการปฏิบัติงานคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวร่วมกับชุมชนนาร่อง
3. การปฏิบัติงานขยายเครือข่ายชุมชนคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวสู่การเพิ่มพื้นที่ปลอดภัยทางสังคมหรือพื้นที่คุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม โดยใช้วิธีการศึกษาข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ได้แก่ ผลการดำเนินโครงการที่ผ่านมา รายงานการติดตามและประเมินผลโครงการ กิจกรรม/โครงการที่ดำเนินการผ่านมา การรายงานผลการปฏิบัติงานของเครือข่ายชุมชนนาร่อง เจ้าหน้าที่โครงการของมูลนิธิหญิงชายก้าวไกล
2. การติดตามและสังเกตการณ์กิจกรรมภายใต้โครงการอย่างมีส่วนร่วม
3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการสนทนาแบบกลุ่ม เครือข่ายชุมชนนาร่องของชุมชนวัดโพธิ์เรียง เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร และทีมสหวิชาชีพของเครือข่ายชุมชนนาร่องจำนวน 10 คน

สรุปผลการวิจัย

จากการถอดบทเรียนรู้การทำงานของชุมชนวัดโพธิ์เรียงในการพัฒนาระบบการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวโดยชุมชนยุคความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก พบประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การพัฒนาระบบการให้บริการของศูนย์คุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว

ศูนย์คุ้มครอง ๗ ชุมชนวัดโพธิ์เรียงมีพัฒนาการมาจากแกนนำปฏิบัติการชุมชน เป็นแกนนำอาสาสมัครที่มีประสบการณ์ทำงานด้านการเคลื่อนไหว พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ซึ่งลักษณะการทำงานที่ผ่านมาเป็นงานรณรงค์เคลื่อนไหว และงานเชิงประเด็น ต่อมาในปี 2556 ได้เข้าร่วมโครงการพัฒนารูปแบบการทำงานของชุมชนนำร่องร่วมกับทีมสหวิชาชีพในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว ซึ่งได้เข้าสู่กระบวนการพัฒนาศักยภาพแกนนำอาสาสมัคร เพื่อเสริมความรู้และทัศนคติและมุมมองต่อสถานการณ์ด้านความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็กและครอบครัว ตลอดจนการปฏิบัติงานระดับเครือข่ายเชิงวิชาชีพ และต่อมาได้ยกระดับเป็นชุมชนนำร่อง และพัฒนามาเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยุคความรุนแรงต่อผู้หญิง และเด็กสตรีและครอบครัว ซึ่งได้ให้บริการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง และทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนด้านการคุ้มครองสวัสดิภาพของบุคคลในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ระบบการให้บริการของศูนย์คุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวของชุมชนนำร่อง

ชุมชนวัดโพธิ์เรียง เป็นชุมชนต้นแบบของการพัฒนางานและการบริการศูนย์คุ้มครองสวัสดิภาพในครอบครัว โดยมีบริการที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และมีการปฏิบัติงานที่เป็นขั้นตอนและต่อเนื่อง ภายใต้การปฏิบัติงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยุคความรุนแรงต่อ เด็ก สตรี และครอบครัว หรือที่ชุมชนเรียกว่า “ห้องชมพู” ซึ่งระบบการให้บริการ ดังนี้

การรับเรื่อง (Intake)

การรับเรื่อง เป็นขั้นตอนแรกที่จะทำให้ทีมปฏิบัติงานเข้าถึงผู้ใช้บริการได้ ซึ่งมีการปฏิบัติงานหลายรูปแบบ ดังนี้ 1) ผู้ได้รับผลกระทบ ๗ ได้เข้ามาขอความช่วยเหลือด้วยตนเอง 2) คณะทำงานพบเห็นหรือเข้าช่วยเหลือขณะเกิดเหตุความรุนแรง 3) สมาชิกในชุมชนแจ้งเหตุ 4) ได้รับการประสานจากเครือข่ายการทำงาน

ซึ่งรูปแบบที่น่าสนใจคือการที่สมาชิกชุมชนพบเห็นเหตุการณ์ หรือสังเกตเห็นความผิดปกติที่อาจนำมาซึ่งความรุนแรงทุกรูปแบบ และแจ้งให้แก่คณะทำงานเพื่อดำเนินการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาต่อไป ในประเด็นนี้เห็นได้ชัดว่ากระบวนการทำงานที่สำคัญของคณะทำงานไม่เพียงแต่การทำงานช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาเท่านั้น แต่ต้องสร้างจิตสำนึกและปลูกฝังทัศนคติ การไม่นิ่งเฉยต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัวให้กับสมาชิกในชุมชนด้วย

การแสวงหาข้อเท็จจริงและประเมินการคุ้มครอง (Fact finding and Assessment)

หลังจากได้รับแจ้งเหตุ หรือรับเรื่องมาแล้ว จะมีการดำเนินการโดยทันที เพราะถือเป็นหัวใจสำคัญของการให้ความช่วยเหลือในระดับพื้นที่ คือเรื่องของความรวดเร็วในการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น และหาแนวทางการให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสม ซึ่งจะอาศัยความใกล้ชิดสนิทสนม และความไว้วางใจของคนใน

ชุมชนเป็นสะพานเชื่อมไปสู่การเข้าถึงข้อมูล โดยการดำเนินงานนั้นจะยึดหลักเรื่องการรักษาความลับเป็นสำคัญ

ในการประเมินการคุ้มครองผู้ประสบปัญหานั้น จะมีทั้งคุ้มครองโดยระบบทีมสหวิชาชีพ คุ้มครองตามกฎหมาย (พ.ร.บ.) และในกรณีที่ทีมแกนนำอาสาสมัครสามารถดำเนินการช่วยเหลือได้เอง ซึ่งส่วนใหญ่การดำเนินงานจะเป็นรูปแบบของการช่วยเหลือที่เป็นกระบวนการที่ชัดเจนร่วมกับทีมสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

การวางแผนการช่วยเหลือ (Planning)

หลังจากที่ได้มีการประเมินการคุ้มครองเบื้องต้น และทราบรายละเอียดข้อมูลต่าง ๆ ของผู้ได้รับผลกระทบ ฯ แล้ว ทางคณะทำงานและทีมสหวิชาชีพจะต้องวางแผนการให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสม โดยประสานความช่วยเหลือทั้งจากภาครัฐ เช่น โรงพยาบาล ศูนย์สาธารณสุข สถานีตำรวจ สำนักงานเขต และภาคเอกชน เช่น มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล สภานายความ เพื่อวางแผนให้ความช่วยเหลือร่วมกัน ซึ่งจะมีการช่วยเหลือ ทั้งในระยะวิกฤติ ระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว

การดำเนินการช่วยเหลือ (Intervention)

จะมีการดำเนินการช่วยเหลือตามแผนที่วางไว้ โดยทางทีมแกนนำอาสาสมัครจะเป็นผู้กำกับและประสานความช่วยเหลือตามแผนที่วางไว้อย่างใกล้ชิด จะเห็นได้ว่าในประเด็นการดำเนินงานนี้เป็นค่อนข้างที่จะเป็นไปตามระยะเวลาที่วางแผนไว้ เพราะทีมแกนนำอาสาสมัครในพื้นที่เป็นผู้ใกล้ชิดกับผู้ได้รับผลกระทบ ซึ่งทีมแกนนำอาสาสมัครจะผ่านการพัฒนาความรู้และพัฒนาศักยภาพในการทำงานมาแล้วเป็นอย่างดี จึงมีความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์การทำงานและการสรุปบทเรียนการทำงานอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ทีมมีความมั่นใจและเชื่อมั่นในตนเอง ในการปฏิบัติหน้าที่

การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน (Follow up and Evaluation)

ในการทำงานภายใต้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยุคความรุนแรงต่อ เด็ก สตรี และครอบครัวชุมชนวัดโพธิ์เรียง จะมีการติดตามผลการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบเป็นระยะเวลา 2 ปี โดย จะเป็นการติดตามอย่างใกล้ชิด และเฝ้าระวังการเกิดปัญหาซ้ำ ซึ่งจะเห็นได้ว่าชุมชนมีระบบการทำงานที่ครบกระบวนการและสามารถติดตามการช่วยเหลือได้อย่างใกล้ชิด เหล่านี้เหตุเพราะความเป็นชุมชนที่มีสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกชุมชนและการช่วยเหลือ ดูแลกันและกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน โครงสร้างการช่วยเหลือจึงไม่ใช่โครงสร้างที่แข็งตัวเหมือนหน่วยงานภายนอกกับผู้ประสบปัญหา แต่แฝงด้วยความเอื้ออาทรและความรู้สึกเป็นคนที่พื้นที่หรือท้องถิ่นเดียวกัน การเปิดใจรับการช่วยเหลือของผู้ได้รับผลกระทบจึงมีความรู้สึกอบอุ่นใจและเชื่อใจกัน

โดยมีการพัฒนากลไกส่งเสริมการปฏิบัติงานของศูนย์คุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของชุมชนและทีมแกนนำอาสาสมัคร ซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ ดังนี้

1. ใช้ความใกล้ชิดสร้างความเชื่อใจทีมแกนนำได้สร้างเครือข่ายภายในชุมชนที่คอยแจ้งข่าว แจ้งสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงในครอบครัว ตลอดจนเฝ้าระวังสิ่งที่ไม่ดีจะเกิดขึ้นในชุมชน โดยกลุ่มเครือข่ายเหล่านี้จะเป็นบุคคลในชุมชนที่กระจายตัวอยู่ในทุกพื้นที่ ซึ่งจะเป็นบุคคลที่คนในชุมชนไว้วางใจเมื่อเข้าถึงผู้ได้รับผลกระทบและมีการแนะนำความช่วยเหลือจากแกนนำอาสาสมัคร จึงทำให้ผู้ได้รับผลกระทบ

เชื่อใจเพราะเป็นการยืนยันจากบุคคลที่ตนไว้วางใจ ซึ่งความสนิมสนมในชุมชนนี้ก็ทำให้การทำงานมีอุปสรรคน้อยลง

2. ใช้ธรรมชาติของชุมชนในการสวดส่องดูแลกันและกัน โดยทั่วไปแล้วในชุมชนจะมีจุดศูนย์รวมที่เป็นข่าวสารที่ไม่เป็นทางการ เช่น ร้านค้า ตลาด ร้านเสริมสวย หรือแหล่งชุมนุมต่าง ๆ ของชุมชน ซึ่งในจุดนั้นจะมีการพูดคุยหรืออภิปรายประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างเป็นธรรมชาติ แกนนำอาสาสมัครได้เข้าร่วมการสนทนา อย่างไม่เป็นทางการ ทำให้การสนทนาหรือการแจ้งเบาะแสของปัญหาต่าง ๆ ได้รับการบอกต่อ และหาทางแก้ไข ป้องกัน ช่วยเหลือได้ ซึ่งในลักษณะนี้จะทำให้เข้าถึงข้อมูลได้เป็นอย่างดี

3. สร้างทายาทรุ่นใหม่จากเยาวชนกลุ่มเสี่ยง สู่แกนนำเยาวชน จะมีทั้งกลุ่มเด็กเล็กที่เข้าร่วมกิจกรรม และได้รับการปลูกจิตสำนึกรักชุมชนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ และกลุ่มวัยรุ่นที่พัฒนางานใหม่ ๆ และเข้ามาช่วยแกนนำชุมชนในด้านสื่อ เทคโนโลยี ตลอดจนเพิ่มมุมมองแนวความคิดสดใหม่ในแบบฉบับของคนในรุ่นปัจจุบัน กลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ที่มีทั้งความรู้ อุดมการณ์และประสบการณ์ของตนเองนำมาเป็นบทเรียนในการพัฒนาชุมชนของตน ซึ่งพลังของกลุ่มทายาทรุ่นใหม่นี้เองที่ทำให้ชุมชนวัดโพธิ์เรียงสามารถสานต่องานและพัฒนางานในอนาคตแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำ

4. ครอบครัวยุคใหม่ของแกนนำอาสาสมัครเป็นต้นแบบ แกนนำอาสาสมัครได้ยืนยันหนักแน่นว่าการจะทำให้ชุมชนปลอดภัยหรือเป็นชุมชนที่ปลอดภัยความรุนแรงในครอบครัวนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ตัวแกนนำอาสาสมัครและทีมงานชุมชนต้องเป็นต้นแบบในเรื่องดังกล่าว ซึ่งเป็นสิ่งที่ทีมแกนนำอาสาสมัครให้ความสำคัญ โดยได้กล่าวว่าหากในครอบครัวของแกนนำเองยังมีความรุนแรง แล้วจะได้ช่วยเหลือหรือจัดการปัญหาให้กับสมาชิกชุมชนได้อย่างไร ย่อมไม่ได้รับความศรัทธาหรือไว้วางใจ ฉะนั้นหากไม่สามารถดูแลครอบครัวตนเองหรือเป็นต้นแบบได้ ก็ยังเป็นแกนนำอาสาสมัครไม่ได้

ผลการปฏิบัติงานของศูนย์คุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว

จากการปฏิบัติงานของแกนนำอาสาสมัครชุมชนวัดโพธิ์เรียง พบว่าทำให้เกิดความตื่นตัวในชุมชนอย่างแท้จริง สามารถลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้ และศูนย์ ฯ ยังได้รับการยอมรับและเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางต่อชุมชนอื่นๆ ที่สนใจพัฒนางานด้านนี้ และองค์กรภาครัฐเองก็ได้เข้ามาเรียนรู้และร่วมกันทำงานเป็นทีมสหวิชาชีพ ในการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ ซึ่งจากผลการทำงานที่ผ่านมา พบว่าศูนย์คุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวชุมชนวัดโพธิ์เรียง มีการทำงานหลายระดับ ดังนี้

1. การทำงานในระดับบุคคลและครอบครัว ซึ่งเป็นการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง ซึ่งมีทั้งงานเชิงรุก โดยการสวดส่องและเข้าถึงตัวของผู้ที่ได้รับผลกระทบ เพื่อให้ความช่วยเหลือก่อนที่เหตุการณ์จะทวีรุนแรงมากยิ่งขึ้น และงานเชิงรับที่มีการขอเข้ารับบริการของผู้ได้รับผลกระทบด้วยตนเอง

2. การทำงานในระดับกลุ่ม มีการพัฒนาการทำงานโดยใช้กลุ่มและกิจกรรมเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาลดจนเสริมพลังให้กับกลุ่ม เช่น การพัฒนาค่ายครอบครัว ที่มีการออกแบบกิจกรรมให้ครอบครัวได้เปิดใจพูดคุยถึงช่วงเวลาต่างๆ ทั้งความสุข ความทุกข์ของครอบครัว การได้ฟังความรู้สึกของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน นำไปสู่การสื่อสารและการร่วมกันแก้ปัญหาในครอบครัวต่อไป

3. การทำงานในระดับชุมชน จากผลการทำงานของแกนนำอาสาสมัครสิ่งสำคัญที่เกิดขึ้นคือการปลูกฝังความรู้ความเข้าใจใหม่ให้ชุมชนได้รับรู้และเข้าใจในเรื่องของประเด็นปัญหาความรุนแรง และเรียนรู้ที่จะเป็นผู้สังเกตการณ์ ผู้เฝ้าระวังและแจ้งเหตุเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง เมื่อชุมชนมีความรู้ ความตระหนักในปัญหาเหล่านี้ จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดูแลชุมชนให้เป็นชุมชนที่มีความปลอดภัยต่อบุคคลทุกเพศ ทุกวัยอีกด้วย

4. การพัฒนาเครือข่าย ในการทำงานของแกนนำอาสาสมัครในปัจจุบันได้รับการยอมรับในวงกว้างในความสำเร็จในการพัฒนาศูนย์คุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว และได้มุ่งเน้นในการขยายพื้นที่การทำงานสู่เครือข่ายชุมชนใกล้เคียง อีก 3 ชุมชนซึ่งเป็นชุมชนที่มีอาณาบริเวณติดต่อกัน

2. การพัฒนากลไกทีมสหวิชาชีพในการปฏิบัติงานคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวร่วมกับชุมชนนำร่อง

ในการดำเนินงานของศูนย์คุ้มครองสวัสดิภาพในชุมชนชุมชนวัดโพธิ์เรียงนั้น ได้มีการพัฒนาการทำงานเป็นทีมสหวิชาชีพเพื่อร่วมกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะสามารถประสานความร่วมมือและประสานทรัพยากรที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการเพื่อบริการแก้ไขปัญหาาร่วมกันอย่างมีระบบ โดยมีภาพการทำงานร่วมกัน สรุปเป็นประเด็นดังนี้

1. ทีมสหวิชาชีพเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ ทักษะและความสามารถเฉพาะแตกต่างกัน โดยเป็นผู้แทนจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ อาทิ สถานีตำรวจบางกอกน้อย, สำนักงานเขตบางกอกน้อย, ศูนย์สาธารณสุข 30 วัดเจ้าอาาม, โรงพยาบาลธนบุรี ซึ่งในการทำงานช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ จะมีการประชุมที่มาสหวิชาชีพเพื่อวิเคราะห์ วางแผนการช่วยเหลือ อย่างเป็นระบบ

2. มีการทำงานอยู่บนพื้นฐานเป้าหมายเดียวกัน ในการทำงานของทีมสหวิชาชีพทางชุมชนถือว่าเป็นผู้ประสานงานหลัก ซึ่งนับว่าเป็นแนวทางการทำงานที่ก้าวหน้าและลดขั้นตอนการเข้าสู่ระบบทางการ อีกทั้งยังแบ่งเบาภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ และเป็นการป้องกันปัญหาในชุมชน ซึ่งในประเด็นนี้ได้มีการทำความเข้าใจชัดเจนในระดับองค์กรว่าทางหน่วยงานในพื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือกับชุมชน โดยมีการทำงานร่วมกันเป็นทีมสหวิชาชีพเพื่อช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของผู้ได้รับผลกระทบเป็นเป้าหมายหลัก ในการทำงานที่ผ่านมาทางชุมชนจึงได้รับความร่วมมือด้วยดีจากหน่วยงาน

3. ประเมินสภาพปัญหา วางแผน และปฏิบัติงานร่วมกัน เมื่อทีมสหวิชาชีพได้รับการประสานจากแกนนำอาสาสมัคร ก็จะเริ่มมีการวางแผนการทำงานร่วมกันตั้งแต่ขั้นตอนของการประเมินสภาพปัญหา ประเมินครอบครัว ประเมินความเสี่ยง ประเมินความต้องการ ของผู้ได้รับผลกระทบ และวางแผนในการให้ความช่วยเหลืออย่างรอบด้านทั้งด้านร่างกาย จิตใจ กฎหมาย สุขภาพ สังคม รายได้และการประกอบอาชีพ ตลอดจนมีการกำหนดความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานในการให้ความช่วยเหลือ

4. มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง โดยได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการติดต่อประสานงาน เพื่อให้การประสานงานหรือการส่งข่าวสารในเบื้องต้นมีความสะดวก รวดเร็ว

5. มีความรับผิดชอบร่วมกันตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ ในการทำงานจะถือว่าทีมสหวิชาชีพเป็นผู้รับผิดชอบร่วมกัน เพราะการตัดสินใจดำเนินการต่างๆ จะมาจากผลของการประชุมทีมสหวิชาชีพ ไม่ได้มาจากบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นการสร้างพันธกิจร่วมกันตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ

3. การปฏิบัติงานขยายเครือข่ายชุมชนคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวสู่การเพิ่มพื้นที่ปลอดภัยทางสังคมหรือพื้นที่คุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว

(3.1) ที่มาและวิธีการเลือกชุมชนและขยายการปฏิบัติงานคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวแก่ชุมชนเครือข่ายชุมชนเครือข่ายการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว

ในการตัดสินใจเลือกพื้นที่เพื่อขยายเครือข่าย ฯ การดำเนินงานนั้น เป็นการเลือกจากเงื่อนไข ต่อไปนี้

1. ผู้นำ และแกนนำชุมชน มีความบริบทพื้นที่ คือเป็นชุมชนที่มีบริบททางพื้นที่ใกล้เคียงกัน และมีอาณาเขตติดต่อกัน 3 ชุมชนที่เป็นเครือข่ายการทำงาน คือ ชุมชนวัดอัมพวา ชุมชนวัดดงมูลเหล็ก ชุมชนตอกข้าวเม่า เป็นชุมชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียง ซึ่งจะสะดวกในการเดินทาง การถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์และการทำงานร่วมกัน อีกทั้งด้วยบริบทชุมชนที่ใกล้เคียงกัน จึงมีบทเรียนรู้ที่จะเป็นต้นแบบในการศึกษาและพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานได้ ขนาดของพื้นที่ที่เหมาะสมและอยู่ในเขตรับผิดชอบของท้องถิ่นเดียวกันจึงมีความเป็นไปได้ที่จะขยายเครือข่ายไปยัง 3 พื้นที่ ดังกล่าว

2. สนใจและพร้อมที่จะเรียนรู้ โดยการก่อตัวเกิดจากการหารือกับผู้นำและแกนนำชุมชน เมื่อเขามีความพร้อมและตกลงที่จะขับเคลื่อนไปด้วยกันถือว่าเป็นสัญญาณที่ดีในการจะก้าวเดินไปในเส้นทางเดียวกัน ซึ่งทั้ง 3 ชุมชน ผู้นำชุมชน ประธานชุมชนให้ความสนใจและต้องการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับชุมชนของตนเอง

(3.2) การสร้างความเข้าใจและถ่ายทอดวิธีคิด การสร้างพื้นที่การเรียนรู้ระหว่างชุมชนนาร่องและชุมชนเครือข่ายคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว

ด้วยชุมชนเครือข่ายเป็นชุมชนที่ผู้นำมีความคุ้นเคยกับผู้นำชุมชนวัดโพธิ์เรียง มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ซึ่งกิจกรรมและการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ที่ได้ผลดีของชุมชนวัดโพธิ์เรียงนั้น ชุมชนเครือข่ายก็ประจักษ์ด้วยตนเองอยู่แล้ว จึงมีความเชื่อมั่นและเปิดใจที่จะเรียนรู้ การเริ่มต้นการทำงานกับเครือข่ายก็จะเป็นการจับกลุ่มแกนนำ มาทำความเข้าใจ และเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ ร่วมกัน โดยมีแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ดังนี้

1. เรียนรู้ภายในชุมชนนาร่อง โดยเริ่มต้นได้เข้ามาเรียนรู้รูปแบบการทำงานของ “บ้านสีชมพู” แลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงสถานการณ์และทำให้เขาเข้าใจถึงการพัฒนาของศูนย์ ฯ

2. เรียนรู้จากชุมชนต้นแบบนอกพื้นที่ สนับสนุนให้แกนนำของชุมชนเครือข่ายได้ไปเรียนรู้นอกพื้นที่จากต้นแบบพื้นที่อื่น ๆ ร่วมกับเราเพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์และกระตุ้นความต้องการของชุมชนเครือข่ายในการกลับมาพัฒนาชุมชนตนเอง

3. เปิดเวทีพูดคุยและสรุปผลการเรียนรู้ เป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความเข้าใจและถ่ายทอดวิธีคิดให้กับเครือข่ายแกนนำ ทุกครั้งที่มีการออกนอกพื้นที่เพื่อเรียนรู้ประเด็นต่าง ๆ กลับมาแล้วจะเปิดเวทีแลกเปลี่ยนกันว่าแกนนำแต่ละคนกันไปเข้าร่วมได้ประเด็นอะไรกลับมา และจะมาปรับใช้ให้เหมาะสมหรือสามารถจุดประกายความคิดอะไรบ้างจากสิ่งที่ไปเรียนรู้

4. การเรียนรู้ในแนวระนาบ กล่าวคือการที่ชาวบ้าน หรือแกนนำชุมชนเรียนรู้ระหว่างกัน ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นของเครือข่ายเป็นความสัมพันธ์ในแนวราบ ไม่มีใครอยู่เหนือใคร หรือใครเก่งกว่าใครแต่จะเป็นการเรียนรู้ไปด้วยกัน จึงทำให้บรรยากาศการเรียนรู้เป็นกันเอง ไม่เครียด และสามารถพูดคุย สอบถามกันโดยตรงไปตรงมา ให้เกียรติกัน ซึ่งถือเป็นบรรยากาศการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดการถ่ายทอดความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

แนวทางการพัฒนาชุมชนเครือข่ายคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวสู่การเป็นพื้นที่คุ้มครองทางสังคม (Social Protection Area)

“ การคุ้มครองทางสังคม ” คือระบบคุ้มครองปกป้องและช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กโดยชุมชน เน้นการสร้างและพัฒนาชุมชนให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยทั้งพื้นที่ชุมชนเมืองพื้นที่ชุมชนแรงงานอุตสาหกรรมและพื้นที่ชนบทซึ่งงานคุ้มครองทางสังคมที่ดำเนินการ (มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2563) โดย

(1) การบำบัดฟื้นฟูโดยชุมชนในที่นี้คือกระบวนการปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาให้ได้รับเยียวยาและฟื้นฟูทั้งทางด้านร่างกายจิตใจอารมณ์การดำรงอยู่ในชุมชนหรือการใช้ชีวิตได้อย่างเป็นสุข

(2) การป้องกัน / เผื่อระวังโดยชุมชน มีกระบวนการปฏิบัติงานป้องกันการเกิดซ้ำของสถานการณ์ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กในทุกรูปแบบ

(3) การส่งเสริม / พัฒนางานคุ้มครองทางสังคมโดยชุมชน มีกระบวนการปฏิบัติงานที่มุ่งสร้างเสริมและสนับสนุนการพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคมเพื่อให้เกิดพื้นที่ปลอดภัยพื้นที่ปกป้องคุ้มครองและพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับสมาชิกในชุมชน

จะเห็นว่าชุมชนวัดโพธิ์เรียงเป็นชุมชนที่สามารถพัฒนาแนวทางในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว โดยวิธีการที่ชุมชนใช้นั้น เป็นการใช้นโยบายการพัฒนาชุมชน โดยเน้น “การศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนา” (Community Education Development) ที่จะเน้นการกระตุ้น ส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ และศึกษาร่วมกันในข้อเท็จจริงต่าง ๆ เพื่อค้นให้เกิดความเข้าใจและตระหนักถึงปัญหา ความต้องการของชุมชนที่แท้จริง ตลอดจนสามารถค้นหาและกำหนดวิธีการต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้วยตนเอง

ประกอบกับความมุ่งมั่นตั้งใจของแกนนำชุมชน แกนนำอาสาสมัครที่พิสูจน์ความจริงใจในการทำงานของตนจนเป็นที่ประจักษ์แก่สมาชิกชุมชนจนสามารถสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และเผื่อระวังปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน จากชุมชนที่เคยประสบปัญหาหยาเสพติด แห่ล้อมล้อม

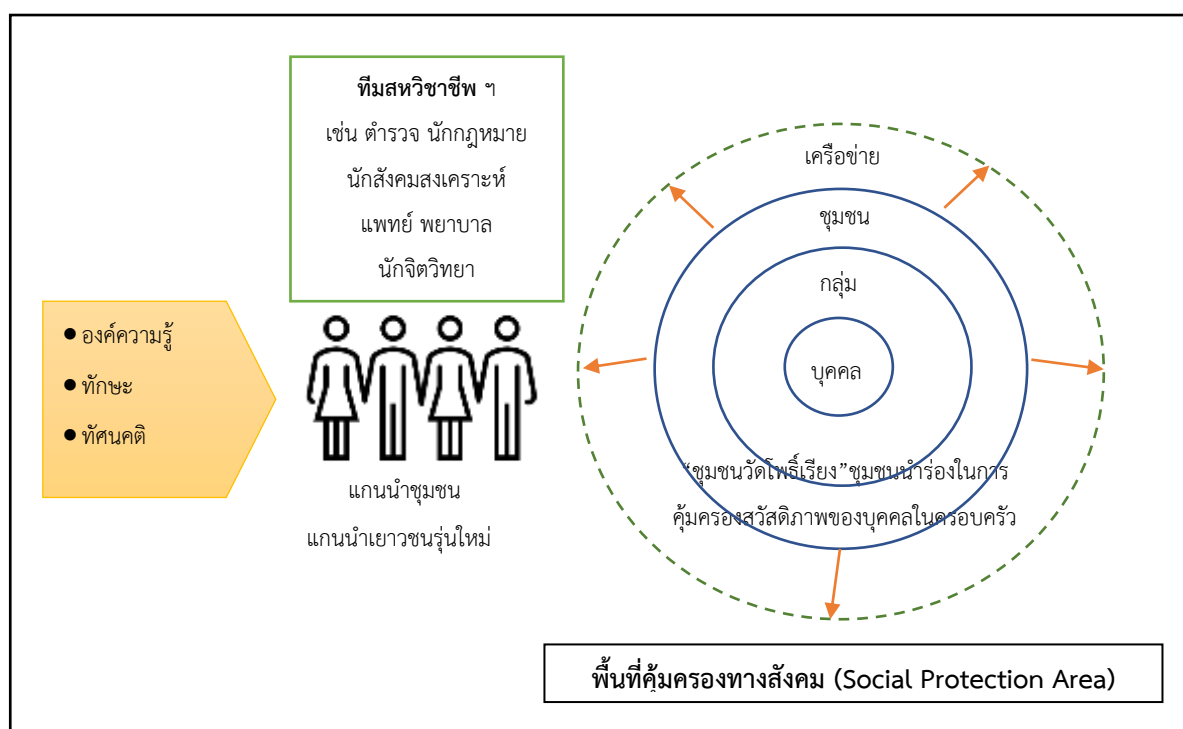
กลับกลายมาเป็นชุมชนต้นแบบด้านการคุ้มครองสวัสดิภาพของบุคคลในชุมชน พัฒนากิจกรรมสร้างสรรค์ในรูปแบบของตนเอง

ซึ่งการพัฒนาเหล่านี้ได้ถูกถ่ายทอดทั้งความรู้ อุดมการณ์ ให้กับชุมชนเครือข่ายอย่างเป็นระบบ อันจะเป็นแนวทางที่จะสามารถพัฒนาพื้นที่ให้เป็นพื้นที่คุ้มครองทางสังคมได้ในอนาคต

ทีมสหวิชาชีพในพื้นที่กับการสนับสนุนการทำงานของชุมชน

แม้ว่ากระบวนการทำงานของแกนนำอาสาสมัคร มีการให้ความช่วยเหลือในระดับหนึ่ง แต่ก็พบว่าข้อจำกัดในการให้ความช่วยเหลือนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ทั้งบุคลากรทางด้านการแพทย์ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการให้สวัสดิการทางสังคม บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งหลังจากที่ได้ดำเนินการในรูปสหวิชาชีพแล้ว ส่งผลให้กระบวนการทำงานมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น และมีทิศทางการทำงานที่ชัดเจน ซึ่งลดความกดดันในการแบกรับความรับผิดชอบของแกนนำอาสาสมัคร อีกทั้งการดำเนินงานในรูปแบบสหวิชาชีพยังเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างชุมชนและองค์กร หน่วยงาน เป็นกลยุธยมิตรที่ทำงานร่วมกันในด้านอื่น ๆ ที่สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนได้อีกหลายประเด็น

องค์ความรู้การวิจัย

ภาพที่ 1 การพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางสังคมชุมชนวัดโพธิ์เรียง (กรุณา ใจใส)

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

ในการพัฒนาระบบการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวโดยชุมชนยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กของชุมชนวัดโพธิ์เรียงนั้น ได้ส่งเสริมกระบวนการพัฒนาความรู้ ทักษะ และทัศนคติของแกนนำชุมชน อีกทั้งยังส่งเสริมให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการดำเนินงานของชุมชน ในการพัฒนาระบบการทำงานให้สามารถช่วยเหลือผู้รับผลกระทบได้ ซึ่งในการทำงานได้มีการร่วมมือกับทีมสหวิชาชีพ เครือข่ายการทำงานจากภายนอกเพื่อดำเนินการช่วยเหลืออย่างมีมาตรฐาน พร้อมทั้งได้ทำงานพัฒนาตั้งแต่ระดับบุคคล กลุ่ม ชุมชนและขยายเครือข่ายสู่ชุมชนข้างเคียงเพื่อผลักดันพื้นที่ปฏิบัติการให้เป็นพื้นที่คุ้มครองทางสังคม (Social Protection) คือพื้นที่ที่มีการปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือปกป้องและคุ้มครองผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กในระดับชุมชนทุกรูปแบบ

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาระบบการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กนั้น “ชุมชน” ถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดพื้นที่คุ้มครองทางสังคม ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถผลักดันให้เกิดกลไกเหล่านี้ได้โดย

1. สร้างสภาพแวดล้อมในชุมชนให้รู้ตัวแบบความรุนแรง เน้นให้ชุมชนมีความปลอดภัย และสร้างความไว้วางใจให้แก่คนในชุมชน มีการจำแนกกลุ่มเป้าหมายในชุมชนให้ชัดเจนเพื่อร่วมกันเป็นเครือข่ายป้องกันปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในชุมชน
2. สร้างครอบครัวแกนนำ เพื่อเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดประสบการณ์ ให้ความรู้ ให้คำปรึกษากับสมาชิกในชุมชน โดยมีความสัมพันธ์ในเชิงราบ เน้นความไว้วางใจและศรัทธาระหว่างกันของคนในชุมชน
3. เน้นระบบการทำงานของสหวิชาชีพเพื่อให้เกิดความร่วมมือและใช้ทักษะการทำงานที่หลากหลายของแต่ละวิชาชีพเข้ามาเชื่อมกับข้อมูลและศักยภาพของชุมชนในการช่วยเหลือ ปกป้องและแก้ไขปัญหาความรุนแรง

บรรณานุกรม

- กิตติภา สุวรรณรัตน์. (2545). การสร้างพลังอำนาจในตนเองของสตรีที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรี มูลนิธิเพื่อนหญิง. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.
- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2563). รายงานการศึกษาการใช้ชุมชนเป็นฐานในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อสตรีและบุคคลในครอบครัว: ต่อยอดฐานเดิมและเสริมฐานใหม่. แหล่งที่มา: dataset/06b51b02-7d70-490e-ac42-e63243060f aa/resource/16f88f11-aed7-4705-836e-910ee1d7e974/download/r6.1.29-cba-report.pdf.
- ชลาลัย กันมินทร์. (2562). ความรุนแรงในครอบครัว: ปัญหาและแนวทางป้องกัน. งานประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี 2562. เมษายน 2562. แหล่งที่มา: ps://rsucon.rsu.ac.th/proceedings.
- ภัชลดา พรุเพชรแก้ว. (2559). แกนนำชุมชนในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อลดความรุนแรงในครอบครัว: กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่ง เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานกองทุนสนับสนุน การสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). คู่มือ การสร้างและพัฒนาพื้นที่ปลอดภัยทางสังคมโดยชุมชน กรณีชุมชนชนบท ชุมชนเมือง และชุมชนแรงงานเขตอุตสาหกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 1, พฤศจิกายน 2563.
- ยงยุทธ แสนประสิทธิ์. (2564). รูปแบบการป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์), กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร.พรรณี บุญประกอบ ศาสตราจารย์ นพ.รณชัย คงสกนธ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังคินันท์ อินทรกำแหง.
- สุภัทร แสงประดับ. (2559). การดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 : ศึกษาเฉพาะกรณีปัญหาการดำเนินการในชั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. วารสารวิชาการ มทร.สุวรรณภูมิ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) เล่มที่ 1 ปีที่ 1 (มกราคม -มิถุนายน 2559)